

Тема 3

ТЕРИТОРІЯ

Вивчаючи цю тему, ти:

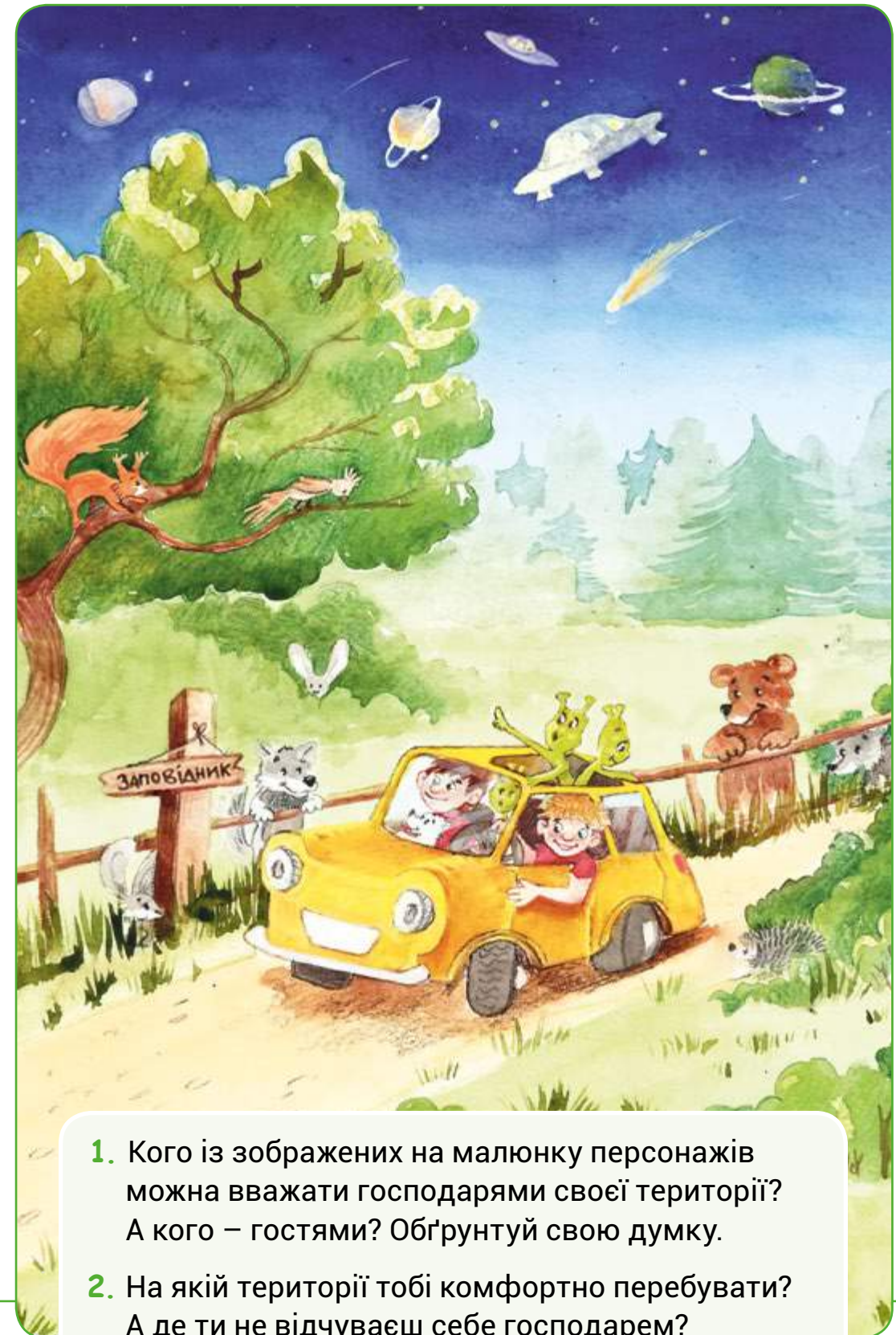
- ☀ довідаєшся більше про свою країну, рідне місто чи село;
- ☀ дізнаєшся більше про межі та кордони;
- ☀ дослідити, які тварини мешкають і які рослини ростуть поруч;
- ☀ пригадаєш правила поведінки у громадських місцях;
- ☀ навчишся робити вітражі, brasleti, витинанки та листівки;
- ☀ прочитаєш уривки з твору Наталії Чуб "Цікаві правила дорожнього руху".

Наталія
Чуб

Найбільше на світі я люблю... звичайно ж, дітей. Їх у мене троє: двоє дівчаток і хлопчик. У нас живе смішний рудий довгий-довжелезний собака. Іноді я пишу книжки і про нього. Ще я люблю подорожувати, пекти тістечка, водити машину і мріяти! Сподіваюся, що тобі сподобається моя казкова історія про інопланетян і пригоди таких самих дітей, як і ти.

1. Кого із зображених на малюнку персонажів можна вважати господарями своєї території? А кого – гостями? Обґрунтуй свою думку.
2. На якій території тобі комфортно перебувати? А де ти не відчуваєш себе господарем?

Знайомство з марсіанами

(за твором Наталії Чуб)

...Трое інопланетян спустилися драбинкою і зупинилися біля нашого вікна. Один з них сказав:

— Вітаю вас, земляни!

Пес Бублик, який досі мирно спав у кріслі, підско-
чив і став голосно гавкати.

— Будьмо знайомі, — кажу. — Замовкни, Бублику, це свої. — Утім, я аж ніяк не був упевнений, що це свої.

— Фліп, Тікі, Блум, — представилися прибульці.

“Ну й імена”, — подумав я, але вголос із ввічливості нічого не сказав — адже гості.

Тут мій друг Данилко нарешті
ожив і питає:

— А звідки ви прилетіли?

— З Марса, звідки ж іще? — хором відповіли йому інопланетяни. — У вас тут мова дуже складна. Ледве переклали з нашої, марсіанської.

— Може, ви нам місто покажете? — попросив Блум. — Музеї і таке інше. Я так хотів у зоопарк потрапити й на трамваї покататися. У марсіанському Космонеті (це те саме, що ваш інтернет) бачив.

— Так, звісно покажемо, — погодився Данилко.

- ☀ Як марсіани дізналися, що опинилися на чужій території? Розкажи.
- ☀ Як могли почувати себе прибульці на незнайомій території? Інсценізуйте розмову між ними.

Як упізнати територію своєї країни?

1. Хлопці розповіли прибульцям про свою країну. Значення найскладніших слів їм допоміг пояснити розгаданий кросворд. Інсценізуйте цю розмову.

1	Т	Р	И	З	У	Б					
				2	К	А	Р	П	А	Т	И
3	Є	В	Р	О	П	А					
4	П	Р	А	П	О	Р					
5	К	И	Ї	В							
6	Г	І	М	Н							
7	М	О	В	А							

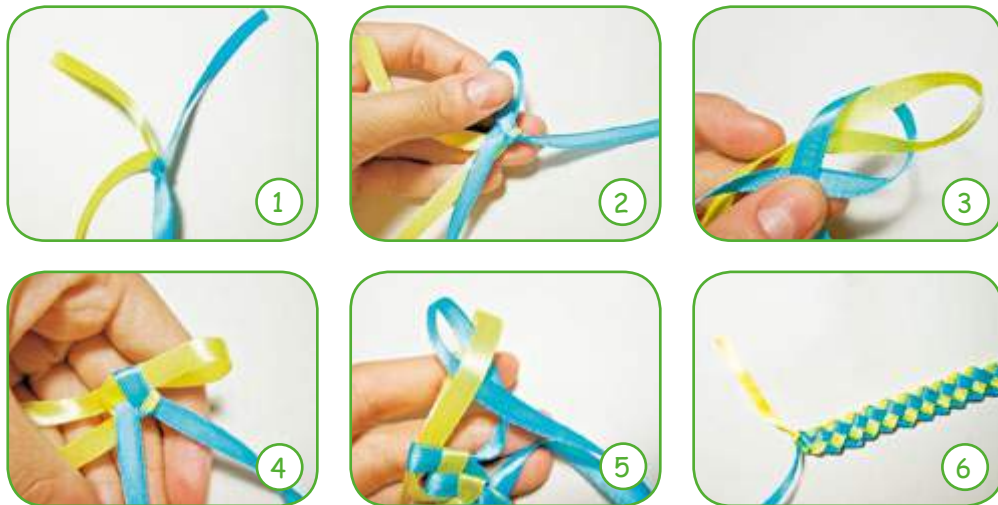
2. Інопланетяни облетіли на своєму літальному апараті територію України. Фліп зробив кілька фото, а Блум позначив на мапі, де вони були зроблені. Допоможи пояснити марсіанам, що на цих знімках.

3. Відтвори та прочитай вислів. Поясни, як ти його розумієш.

4. На згадку про Україну хлопці виготовили браслети для своїх друзів з Марса. Зроби й ти такий самий браслет. Кому б ти його подарував/подарувала?

- ✧ Відступи 5 см для зав'язки і зроби вузол.
- ✧ Сформуй 2 петлі.
- ✧ У блакитну петлю введи жовту, затягни блакитну.
- ✧ Далі – навпаки. Стеж за тим, аби петлі були складені однаково.
- ✧ За цим принципом і плети до кінця.
- ✧ Сплівши браслет потрібної довжини, зав'яжи кінці.

Що "розкаже" про територію рідного краю краєзнавчий музей?

- Двоє хлопців і троє прибульців завітали до краєзнавчого музею. Іванко мав 45 грн, а Данилко – 53 грн. Чи вистачить їм коштів на квитки, якщо відомо, що ціна одного – 15 грн?
- Іванко, Данилко, Фліп, Тікі та Блум вирушили на екскурсію краєзнавчим музеєм. Поясни марсіанам значення нових для них слів.

Експозиція

Екскурсовод

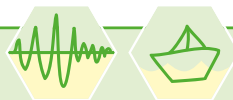
Експонат

Вітрина

- Розглянь зображення експонатів, які зацікавили Блума, і розкажи, чим займалися люди на території краю тисячі років тому.

- Тікі зацікавила експозиція рослин. Він зробив нотатки в записнику. Назви рослини рідного краю, що належать до кожної з груп.

5. Екскурсовод розповів про тварин, які мешкають на території краю. Уяви себе будь-якою тваринкою. Опиши один день свого уявного життя.

6. А ще в музеї хлопці та інопланетяни відвідали майстер-клас, де навчилися робити вітражі. Спробуй і ти.

Нанеси контури зображення на картон.

Охайно проріж отвори.

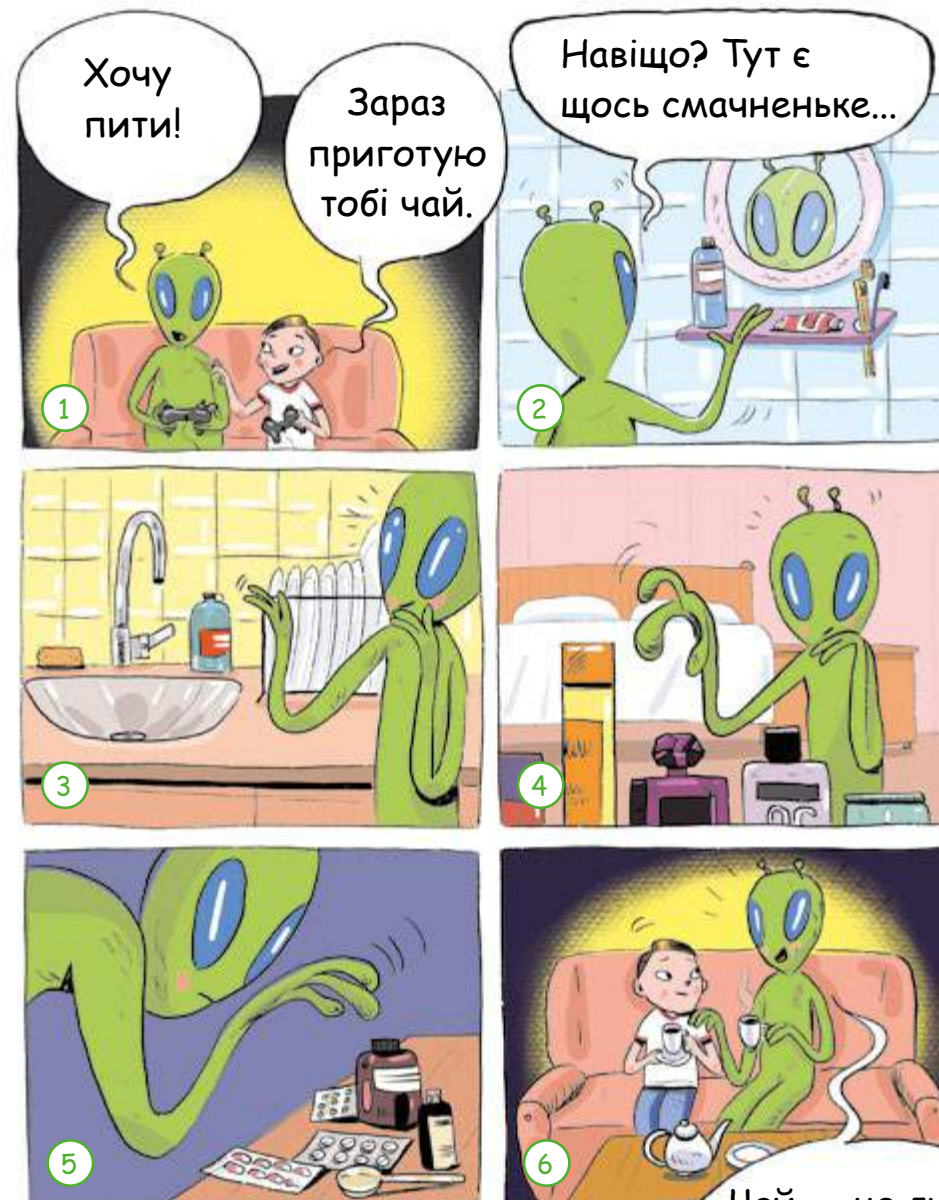
Зі зворотного боку картинки заклеї віконечка шматочками кальки чи тонкого гофропаперу.

Прикріпи готовий вітраж на вікно.

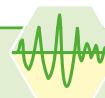

Довідайся, як Блум шукав для себе смачний напій.

- ✳ Які рідини знайшов прибулець удома в Іванка? Чи можна нюхати й пити незнайомі рідини? Чому?

Чай — це дуже смачно. Добре, що я не напився інших рідин.

Пригода на дорозі

(за твором Наталії Чуб)

За кермом колишньої летючої тарілки, а тепер — невеликого жовтого автомобіля, сидів Блум. Він зацікавлено крутив головою вусебіч. Біля парку автомобіль різко загальмував, та так, що я боляче вдарився головою.

— Хіба ти не бачиш, який тут знак висить? — спитав я в горе-водія.

— Бачу. Знак “Крокуючий чоловічок”. Це для того, щоб їздити було веселіше?

— Ти ж ледь на бабусю не наїхав на пішоходному переході! — розхвилювався Данилко. — Цей знак означає, що тут люди можуть переходити дорогу, і водії повинні їх пропускати.

Повз стадіон автомобіль помчав іще швидше. Раптом пролунав оглушливий удар і він зупинився. Аварія! Автомобіль врізався у паркан. Тут ми всі помітили, що просто до нас через перехрестя прямує поліцейський.

— Усе, приїхали... Оштрафує, — засмутився Данилко.

— Еге, і на штрафмайданчик забере наш апарат, — зітхнув я. — Доїздилися.

І справді, поліцейський виписав нам штраф та відправив до автошколи, а машину завантажили на евакуатор.

☀ Пригадай дорожні знаки, які ти знаєш. Для чого вони потрібні?

☀ Які **громадські місця** траплялися друзям дорогою?

Чим особлива територія мого населеного пункту?

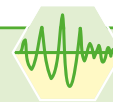
1. Іванко розповів друзям про своє місто за фотографіями з інтернету. Що цікавого є в місті Іванка? А які пам'ятки є у твоєму населеному пункті? Знайди світлини таких місць і зроби разом з однокласниками фотоколаж.

2. Як називається твоє місто/село? Досліди, чому воно дістало таку назву.
3. Допоможи Данилкові визначити, скільки років їхньому місту, якщо відомо, що це число двоцифрове, сума його цифр дорівнює 15, а кількість десятків — 9.

4. Довідайся, скільки років твоєму населеному пункту.

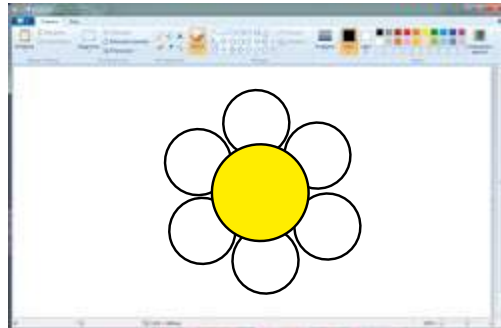

5. Марсіани із задоволенням досліджували тварин Землі та фотографували їх. Представників яких груп тварин побачили прибульці?

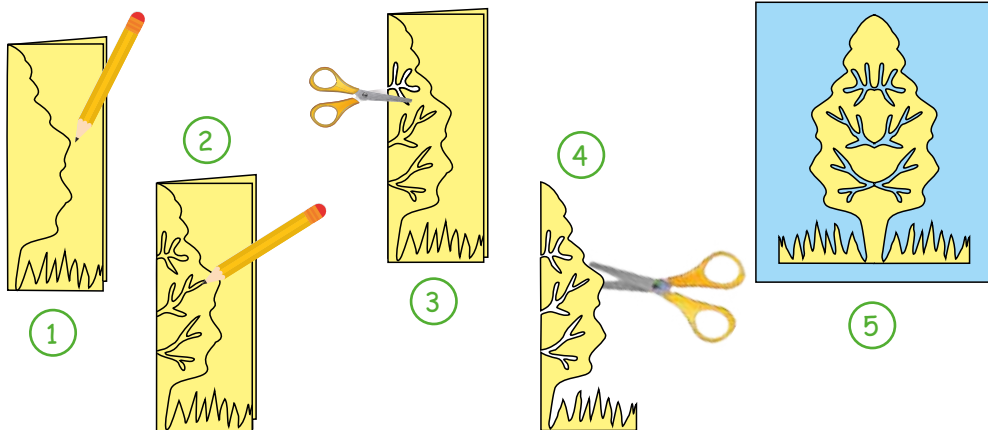

6. Досліди, які тварини і рослини є у твоїй місцевості? Намалюй їх у зошиті.

7. Зобрази в доступному графічному редакторі одну з рослин твого краю. Якими інструментами ти скористався/скористалася?

8. На вікнах деяких будинків діти та їхні гості побачили витинанки. Навчись і ти їх виготовляти.

9. Зробіть груповий проект "Мій населений пункт".

Як територія може стати домівкою?

1. Прочитай твердження. Які з них істинні? Які хибні? Чому ти так гадаєш?

- ☀ На території парку ніхто не може облаштувати собі домівку.
- ☀ Територія парку — домівка для багатьох тварин.

2. Довідайся, що здивувало мешканців Марса на території заміського парку.

Продовж розповідь Іванка про лелеку.

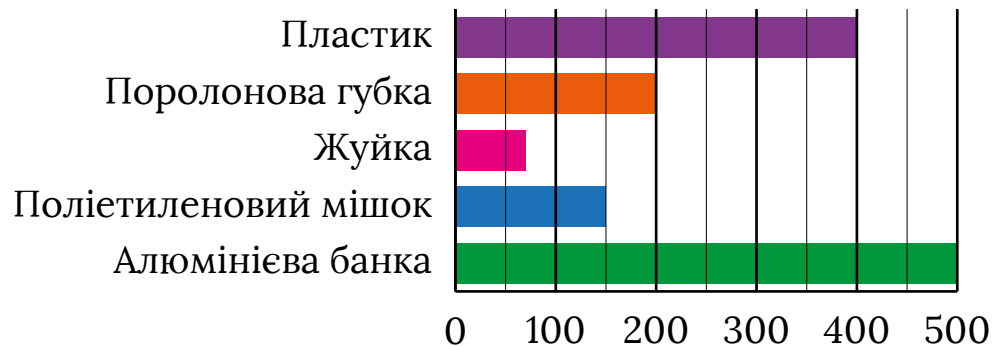
3. Дослідіть, для кого стала домівкою територія парку, який є у вашій місцевості.

4. Данилко звернув увагу, що досить часто домівки тварин схожі на геометричні фігури. Чи погоджуєшся ти з цим твердженням? Які геометричні фігури нагадують домівки на фото?

5. Люди піклуються про чистоту своїх домівок, а от територію громадських місць нерідко засмічують. Розглянь діаграму і розкажи, скільки років необхідно природі, щоб переробити непотріб, залишений людиною.

Що ти можеш зробити для природи вже сьогодні? Розкажи.

6. У парку Іванко та Данилко зустріли однокласницю Віку. Вона розповіла, що її батьки придбали квартиру в новому житловому комплексі, і тепер родина переїжджає. Дівчинка дуже хвилюється, чи буде їй у новій квартирі так само затишно, як у старій. Які поради ти можеш дати Віці?

Довідайся, у яких домівках зимують комахи.

Осінь закінчується, час готувати місце для зимівлі.

Сховаюся глибоко під землею і спатиму.

Найкраще зібратися всім разом, так тепліше.

Мої яйця краще перезимують у воді.

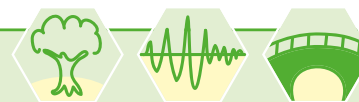

Треба відкласти яйця під корою, щоб навесні вивелися наші малюки!

☀ Чому ми не бачимо комах узимку?

☀ Дізнайся, як зимують інші тварини.

Пошуки летючої тарілки

(за твором Наталії Чуб)

Після навчання в автошколі та успішних іспитів ми повернулися додому їсти манну кашу. І нічого смішного. Просто інопланетянам із нашої земної їжі найбільше сподобалася манна каша з полуничним варенням. А коли ми знову спустилися у двір, то ніякої машини, тобто летючої тарілки, там не було.

— Бублику, шукай! — командував я. Песик тихенько загавкав, нашорошив вуха й кинувся бігти. Ми помчали за ним слідом. Вулиці змінювали одна одну, і ось уже попереду з'явилися перші дачні селища. Ого, як далеко ми забігли!

Нарешті Бублик зупинився перед дощаним парканом, за яким було видно сад і дах будиночка. Наш пес тихенько скавулів, ніби показуючи нам, що треба перелізти через паркан.

— Як же ми можемо залізти в чужий двір? — злякано спитав Данилко. — Так тільки грабіжники роблять!

— Там щось жовтіє, — Блум намагався роздивитися двір крізь густу зелень. — Наша летюча тарілка! Ура! Нумо, підсадіть мене.

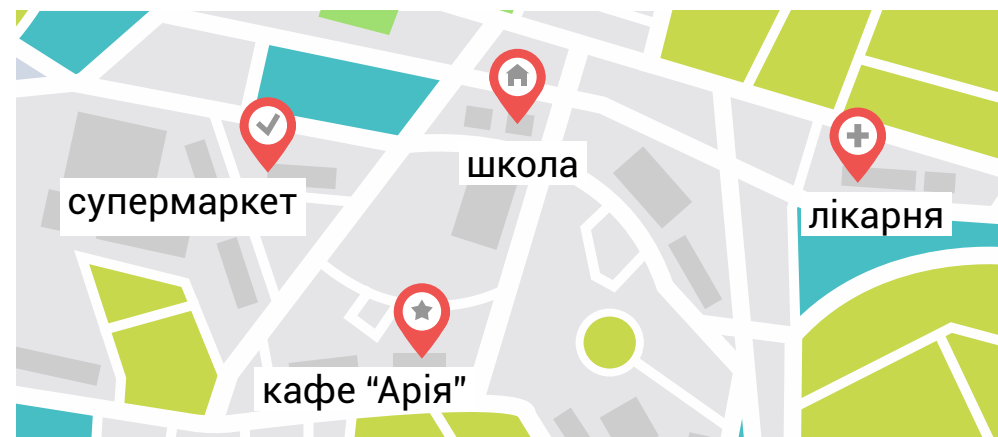
☀ Як можна визначити межу певної території?
Чому люди відмежовують особистий простір?

Що на території мого населеного пункту доступне для всіх?

1. Що спільного між усіма зображеними об'єктами?

2. Тікі показав друзям схему їхнього міста й попросив назвати громадські місця.

3. Досліди, які громадські місця є у твоєму населеному пункті. Подай результати у вигляді таблиці.

Вид громадського місця	Назва

4. Які правила діють у громадських місцях? Розкажи про них гостям нашої планети.
5. У яких громадських місцях можна побачити такі знаки? Поясни, що вони означають. Чому ці знаки різного кольору?

6. Фліп помітив, що не всі люди в громадських місцях дотримуються відповідних правил, і вирішив, що на деякі з них можна не зважати. Як би ти переконав/переконала Фліпа, що необхідно дотримуватися правил поведінки в громадських місцях. Свої міркування розпочинай зі слів:

Вважається, що ...

Можливо, ...

Якщо ...

Для того, щоб ...

Оскільки ...

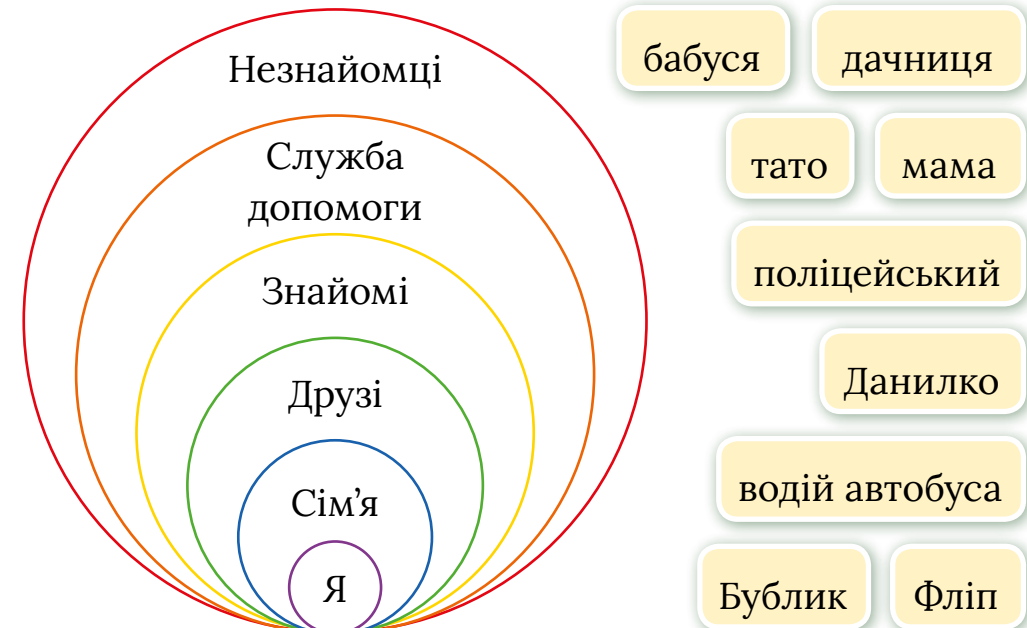
Де межі мого особистого простору?

1. На уроці в автошколі Фліп сів за парту з Іриною. Дівчинка швидко намалювала на парті лінію і наказала прибульцю не заходити за межі її території. Фліп попросив Данилка пояснити вчинок Ірини. Інсценізуйте їхній можливий діалог.

2. Розповідаючи Фліпові про особистий простір, Данилко намалював схему і написав на окремих аркушах, кого він зустрів упродовж дня. Хлопчик запропонував Фліпові розмістити аркуші у відповідних місцях на схемі. Допоможи марсіанину виконати завдання.

3. Створи схему "Мій особистий простір".

4. Блум поцікавився, чи тільки люди на планеті Земля визначають межі своєї території. Іванко розповів, що бачив фільм, у якому ведмідь робить пазурами позначки на деревах, а потім треться спиною об дерево, щоб залишити власний запах. У такий спосіб цей звір окреслює межі своєї території.

5. Які інші тварини позначають межі своєї території? Проведи відповідну пошукову роботу. Для цього ти можеш:

- ✱ пригадати, що ти знаєш про звичку тварин позначати свою територію;
- ✱ запитати в інших людей (однокласників, рідних, учителя);
- ✱ прочитати в книжках;
- ✱ переглянути відео на природничу тематику;
- ✱ поспостерігати за тваринами, які є у твоїй домівці чи у твоєму дворі.

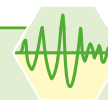
Презентуй результати роботи в класі.

Довідайся, як часом люди поведуться на чужій території.

- ✱ Чи траплялося з тобою щось подібне? Чому іноді виникають такі прикрощі?
- ✱ Чи любиш ти ходити в гості? А приймати гостей?

Млинці й смачне паливо

(за твором Наталії Чуб)

— Он там за магазином “Жива природа” стоїть будинок, у якому живе моя бабуса, — сказав я. — Давайте до неї в гості зайдемо. Вона такі млинці пече!

...Млинці зникали з неймовірною швидкістю.

І раптом Блум скрикнув. Він кричав своєю марсіанською мовою, але було зрозуміло, що це щось на кшталт: “Еврика! Знайшов!”. Інопланетянин обливав ложку від згущеного молока й сказав:

— Спектральний аналіз показав подібність складників. Ось чим ми заправимо бак нашої летючої тарілки.

— Бабусю! — став благати я. — У тебе ж є багато згущенки. Поділися з нами, будь ласка. Дуже-дуже треба!

Бабуса видала нам згущенку зі своєї комори. Ми з інопланетянами подякували бабусі, а Фліп навіть вручив їй марсіанський орден “За порятунок тих, хто потрапив у біду в космосі”.

☀ Чому інопланетяни схотіли повернутися додому, хоча їм подобалося на Землі?

☀ Чи комфортно почувалися хлопці та інопланетяни в гостях у бабусі? Як ти гадаєш, чому?

Чому особистий простір — недоторкана територія?

1. Поки друзі смакували млинцями в бабусі Данилка, до неї навідалася сусідка, яку хлопці ще ніколи не бачили. Вона почала обнімати кожного з них. Які емоції це викликало в дітей? Обґрунтуй свою думку.

2. Прочитайте описи ситуацій та змодельуйте поведінку дітей у кожній з них.

Коли Яна гуляла в парку, до неї підійшов незнайомець, запропонував їй цукерку і почав розпитувати, як її звати, скільки дівчинці років, у якому класі вона навчається.

Під час гри Климові на телефон надійшло повідомлення. Ксюша попросила дозволу прочитати текст уголос.

3. Розглянь ситуації, зображені на малюнках. У яких з них варто сказати "Так"? Обґрунтуй свій вибір.

4. Що треба робити, коли з тобою намагається завести розмову незнайома людина? Розкажи.
5. До кого можна звернутися по допомогу, якщо тебе ображають або принижують? Поміркуй.

Як зробити територію комфортною для себе?

1. Перед поверненням додому Фліп, Блум і Тікі попросили хлопців показати їм річку. На болотистому березі Бублик зупинився біля купи гілля і почав гавкати. Данилко припустив, що там заховалася якась тваринка. Яку тварину знайшов Бублик? Що цікавого ти можеш розповісти про неї?
2. Розкажи, як облаштовують своє житло бобри.

3. Продовж речення:
- ☀ Бобра можна назвати інженером, бо ...
 - ☀ Хатинка бобра є комфортною, тому що ...
 - ☀ На територію бобра важко потрапити, оскільки ...

4. Розгляньте, як марсіани прощалися зі своїми друзями. Що прибульці могли б говорити й кому подякували б за комфортне перебування на Землі? Інсценізуйте цей епізод у класі.

5. Хто дбає про те, щоб територія, де ти проводиш багато часу, була комфортною для тебе? Як саме? Розкажи. Виготов листівку з подякою.

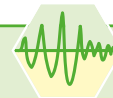
- Поміркуй, чому особисту інформацію важливо тримати в секреті.

А ключ від квартири ми ховаємо під килимком біля дверей.

- ✧ З ким можна поділитися тим, що цікавить чи хвилює?

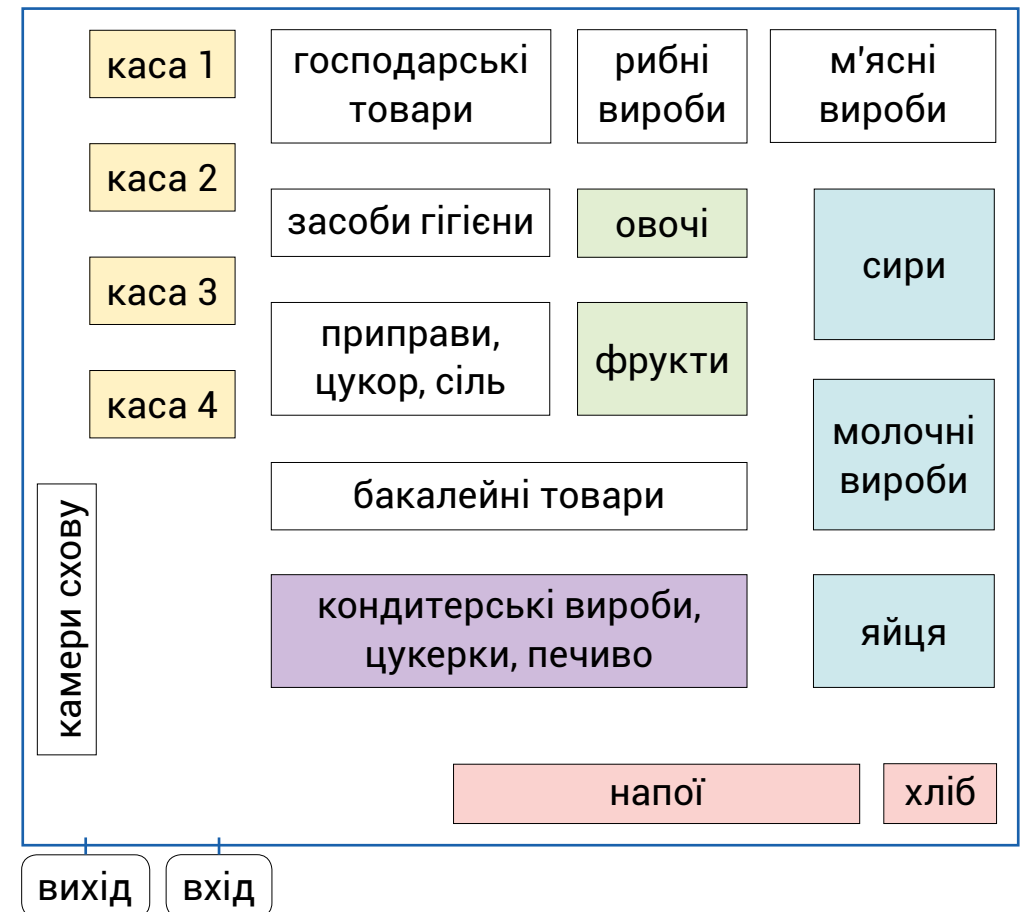
Перевір себе

- З якої планети прилетіли Блум, Фліп та Тікі, герої казки Наталії Чуб "Цікаві правила дорожнього руху"?
- Який продукт використовували прибульці для заправки свого космічного корабля?
- Пригадай, що найбільше здивувало гостей на нашій планеті. Розкажи.
- Хлопці згадали, що прибульцям дуже сподобалися бабусині млинці, і вирішили перед дорогою пригостити ними ще раз своїх друзів. Для того, щоб не завдавати бабусі зайвих клопотів, вони пішли до супермаркету купити необхідні продукти. Данилко мав 100 грн. Скільки решти отримає хлопчик?

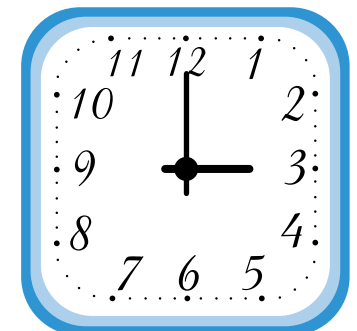

- У які відділи супермаркету мають зайти хлопчики, щоб усе купити?

- На території супермаркету хлопці побачили знак. Що він означає? Навіщо в магазині відеонагляд? Де варто розмістити камери, а де – знак, який попереджатиме покупців про те, що їх знімають?

- На виході із супермаркету Іванко звернув увагу на час, який показував годинник. О котрій годині друзі приїдуть до бабусі, якщо приблизний час у дорозі – 2 години?

8. Фліп, Блум і Тікі звернули увагу на рослини біля супермаркету. У які групи їх можна об'єднати? За якими ознаками?

9. Упізнай та назви громадські місця, які побачили діти поруч із супермаркетом.

10. На території бабусиноного саду Фліп, Тікі та Блум знайшли мурашник. Прибульці оглянули його і не побачили жодної мурашки. Чому? Обґрунтуй думку.

11. Бабуся приготувала млинці з різноманітними начинками. Скільки загалом млинців напекла бабуся?

12. У Блума виникло бажання зробити щось приємне для бабусі. Іванко подав ідею зробити квітку-витинанку. Виготов і ти таку саму квітку. Кому ти її подаруєш?

